Gintautas Zabiela

PAKALNIŲ PILIAKALNIO (UTENOS RAJ.) TYRINĖJIMAI 1989 M.

Pakalnių piliakalnis (Utenos raj., Leliūnų apyl.) įrengtas iki 25 m aukščio kalvos rytinėje dalyje. Aikštelė beveik keturkampė, 56x53 m dydžio, šiek tiek iškilusiais pakraščiais, kur, matyt, anksčiau buvęs pylimėlis, nuskleistas ariant, 2-4 m žemiau aikštelės yra iki 20 m pločio terasa. Vakarinėje dalyje ji virsta 8 m pločio grioviu bei už jo supiltu 6 m pločio ties pagrindu ir iki 1 m aukščio pylimu, atskiriančiu piliakalnį nuo likusios nepanaudotos kalvos dalies.

1836 m. lapkričio 1 d. Jasonių dvarininkas P. Vilčinskis piliakalnyje iškasė kelias iki 70 cm gylio duobes, tačiau nieko nerado. Ankstesnio piliakalnio lankymo metu jis mini išartus trikampę geležį su užrašu, smulkius pinigėlius, žalvarinių žąslų liekanas bei pas vietos dvarininką buvusią monetą, iki pastarojo meto laikomą Romos moneta. E. Ivanauskas pagal išlikusį monetos aprašymą spėja, kad tai XVII-XVIII a. skaičiavimo žetonas.

1918 m. (?) piliakalnio aikštelėje pastatytas aukštas kryžius, vietinių karingųjų ateistų sunaikintas 1963 m. Pakalnių kolūkiui 1989 m. užsimojus atstatyti šį kryžių, jo vietoje, aikštelės centre, MA Istorijos institutas ištyrė 16 m^2 plotą. Ploto pietiniame kampe aptikta iki 3 m skersmens ankstesnio kryžiaus duobė, likusioje ploto dalyje rastas iki 35 cm storio tamsiai pilkas kultūrinis sluoksnis, labai apnaikintas ankstesnių arimų. Sluoksnyje rasta 17 lipdytos brūkšniuotos, lygiu paviršiumi bei nežymiai grublėtos keramikos šukių, gyvulių kaulų. Kultūrinio sluoksnio apačioje išryškėjo 7 duobutės, iš kurių 2 yra stulpavietės. Jos kūgio formos, 30-40 cm skersmens bei 25 cm gylio. Duobutė 6 pjūvyje trapecijos formos, nežymiai platėjanti į apačią, 30 cm skers-

mens ir 50 cm gylio. Matyt, joje buvusi įkasta pintinė atsargoms laikyti. Ploto šiaurės vakarų pakraštyje ištirta židinio dalis. Tai 80 cm gylio gana stačiomis sienelėmis duobė su 3 skirtingais anglių sluoksneliais. Atrodo, kad į tyrinėtą plotą bus patekusi pastato dalis.

Sprendžiant pagal keramiką, aikštelės centre žmonės gyveno m.e. pradžioje. Išorinė piliakalnio išvaizda rodo, kad piliakalnis buvo naudojamas ir kiek vėliau.

Gintautas Zabiela

PELEKONIŲ PILIAKALNIO I (PRIENŲ RAJ.) TYRINĖJIMAI 1988 M.

Dabar Pelekonių kaimui priskiria ni net 4 piliakalniai. Sprendžiant iš E. Volterio 1888 m. padaryto piliakalnių aprašymo (TSRS MA Archeologijos instituto Leningrado skyriaus archyvas, byla Nr. 13a / 1888. - P. 77-79), kaimui tuomet priklausė tik I ir II piliakalniai, o piliakalnis III prie Viekšnios priklausė kitam kaimui. Jau tada Jotijos ir Nemuno santakoje stūksojęs piliakalnis palengva griuvo į Nemuną. Piliakalnio irimo procesai labai paspartėjo po 1959 m., kai griūvančią šiaurės vakarų jo pusę pradėjo skalauti Kauno HES tvenkinys. Tyrinėjimų metu tebuvo išlikęs pietrytinis šlaitas - 44 m ilgio iki 5 m aukščio bei 8,5 m pločio ties pagrindu ožnugaris, orientuotas šiaurės rytų-pietvakarių kryptimi, apardytas II pasaulinio karo apkasų.

1988 m. MMT piliakalnyje padarė išlikusio šlaito pjūvį, ištyrė visą geriau išlikusią jo dalį - iš viso 33,5 m^2. Aukščiausioje vietoje aptiktas iki 60 cm storio pilko priesmėlio sluoksnis, kuriame rasta lipdyta lygiu paviršiumi šukė, pavienių žmonių kaulų. Šio sluoksnio apatinėje dalyje atidengtas 280x60 cm